

СЕКЦІЯ 5 РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 332.1

Ключник А.В.
доктор економічних наук, професор
Миколаївського національного аграрного університету

Страхова І.С.
студентка
Миколаївського національного аграрного університету

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розглянуто розвиток міжнародного міжрегіонального співробітництва в аграрному секторі Миколаївської області. Проаналізовано сучасний стан міжнародних міжрегіональних угод. Визначено особливості співпраці та вплив регіонів-партнерів на аграрний сектор Миколаївської області. Виявлено проблеми розвитку міжнародного міжрегіонального співробітництва. Визначені пріоритетні регіони країн для налагодження нових зв'язків для співробітництва.

Ключові слова: міжнародне міжрегіональне співробітництво, регіональна політика, агропромисловий сектор, регіони-партнери, рамкова угода.

Ключник А.В., Страхова І.С. РАЗВИТИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО МЕЖРЕГИОНАЛЬНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ НИКОЛАЕВСКОЙ ОБЛАСТИ

Рассмотрено развитие международного межрегионального сотрудничества в аграрном секторе Николаевской области. Проанализировано состояние международного межрегионального сотрудничества. Определены особенности сотрудничества и влияние регионов-партнеров на аграрный сектор Николаевской области. Выявлены проблемы развития международного межрегионального сотрудничества. Определены приоритетные регионы стран для налаживания новых связей для сотрудничества.

Ключевые слова: международное межрегиональное сотрудничество, региональная политика, агропромышленный сектор, регионы-партнеры, рамочное соглашение.

Klyuchnik A.V., Strakhova I.S. DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL INTER-REGIONAL COOPERATION OF THE AGRARIAN SECTOR OF MYKOLAIV REGION

Reviewed the development of international inter-regional cooperation in the agrarian sector Mykolaiv region. The current state of international inter-regional agreements. Features of cooperation and influence regional partners in the agricultural sector Mykolaiv region. Identified problems of international regional cooperation. Priority areas for establishment of new relations of cooperation.

Keywords: international inter-region cooperation, regional policy, agrarian sector, regions-partner, framework agreement.

Постановка проблеми. Аграрний сектор економіки з потенціалом виробництва, що значно перевищує потреби внутрішнього ринку, може сприяти розвитку економіки Миколаївської області, а отже, зростанню доходів задіяного в аграрній економіці сільського населення. Дослідження сучасного стану міжрегіонального співробітництва та його вплив на розвиток економіки аграрного сектору області надасть можливість виявлення проблем та шляхи їх усунення.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Серед учених, які досліджували міжнародне міжрегіональне співробітництво, доцільно назвати С.О. Біла, З.С. Варналій, А.В. Ключник, В.С. Куйбіда, Л.Л. Прокопенко та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Даний напрям досліджень набуває актуальності через інтеграційні процеси, що нині відбуваються у країні. Необхідним є пошук нових зв'язків міжнародного міжрегіонального співробітництва, які мають позитивно вплинути на розвиток та ефективність аграрного сектора.

Мета статті – визначити роль міжнародного міжрегіонального співробітництва, перспективи розвитку на сучасному етапі існуючих угод та можливості нових для аграрного сектору Миколаївської області.

Вклад основного матеріалу. Міжнародне міжрегіональне співробітництво є формою міжнародних

відносин, які поглиблюють соціально-економічні, науково-технологічні, культурно-освітні зв'язки між регіонами різних країн.

Міжнародне міжрегіональне співробітництво є одним із вагомих інструментів розв'язання регіональних проблем. Як складова механізму регіонального розвитку, що має базуватися на просторовому підході та розвиненому інституційному підґрунті, вона матиме довгостроковий стійкий ефект.

Досвід реалізації регіональної політики Європейського Союзу показує, як за допомогою власних регіональних схем допомоги країни-члени сприяють зменшенню диспропорцій у регіональному розвитку, надають допомогу у модернізації депресивних індустріальних регіонів, диверсифікують виробництво у сільській місцевості та трансформують депресивні міські території [6, с. 22].

У даному випадку мова йде про співробітництво регіонів країн на принципі партнерства – максимального зближення можливостей органів влади при підготовці та впровадженні рішень.

Міжрегіональне і транскордонне співробітництво завжди були одним із пріоритетних напрямів у розширенні ЄС. Муніципальні органи цих держав самі стали ініціаторами налагодження партнерських стосунків між своїми регіонами. Налагодження регіональних зв'язків з місцевими органами інших країн

дозволило їм прискорити розвиток власних територій, а також сприяло встановленню контактів та подальшому лобюванню власних інтересів у національних урядових органах та інституціях ЄС. Як результат, активний розвиток регіонів став важливим фактором щодо приведення національних економік країн – кандидатів на вступ до ЄС до вимог Копенгагенських критеріїв і досягнення високого рівня інвестиційної привабливості та економічного розвитку [6, с. 60].

Міжрегіональне співробітництво є інструментом вирішення внутрішніх проблем територій на основі ефективного використання ресурсів розвитку регіону [3, с. 5]. Міжнародне міжрегіональне співробітництво покликане сприяти гармонійному розвитку регіонів-партнерів.

Основними нормативно-правовими актами, відповідно до яких здійснюється міжрегіональне міжнародне співробітництво в Україні, є закони України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про транскордонне співробітництво», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 вересня 2011 р. «Про затвердження плану заходів щодо стимулювання міжрегіональної співпраці, кооперації та інтеграції».

Метою державної політики у сфері міжнародного міжрегіонального співробітництва є створення сприятливих умов для ефективної та взаємовигідної співпраці суб'єктів та учасників міжнародного міжрегіонального співробітництва України, підвищення соціально-економічного розвитку регіонів України та рівня життя населення.

Зокрема, міжнародне співробітництво у галузі сільського господарства спрямовано на ефективне використання саме природних ресурсів, забезпечення населення продовольчими товарами, стабілізацію ринку сільгосппродукції і продовольства, підтримку і захист товаровиробників АПК, стимулювання взаємного товарообігу, підвищення життєвого рівня сільського населення країн [2].

Миколаївщина є одним із провідних учасників міжнародних відносин України, адже має вигідне географічне розташування, потужні виробничі можливості, міцний ресурсний потенціал. Миколаївська область – це високорозвинутий, індустріальний регіон і визначається потужною, багатогалузєвою промисловістю, яка має дуже важливе значення у структурі народногосподарського комплексу України.

Сільське господарство – друга за обсягами та перша по зайнятості трудових ресурсів галузь матеріального виробництва Миколаївської області.

На одного мешканця області припадає майже 1,4 га ріллі, або у 2 рази більше, ніж в середньому по Україні, а на одного працівника, зайнятого в сільському господарстві, припадає понад 11 га орної землі. Це один із найвищих показників у країні. У господарствах області налічується до 200 тис. га зрошувальних земель.

Ці особливості Миколаївщини відкривають великі можливості для інвестицій у сільське господарство з метою застосування індустріальних технологій, потужної та високоефективної техніки [7].

Історія міжнародного міжрегіонального співробітництва Миколаївської обласної починається з 18 травня 1992 р., коли Головою Миколаївської обласної державної адміністрації було укладено Договір про добросусідства, дружбу і співробітництво з Західнопоморським Воеводством (Республіка Польща), пізніше стосунки закріпилися Угодою про міжрегіональне співробітництво, підписаною 24 травня 1993 р., а через 9 років Рамковою угодою (19.09.2002 р.) про

торгово-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво. За роки співробітництва відбулося чимало зустрічей, на яких польським партнерам було презентовано економічний і інвестиційний потенціал. Делегації обмінюються експортними та інвестиційними пропозиціями підприємств для ознайомлення і розповсюдження серед ділових кіл регіонів.

З 1 лютого 1996 р. діє Договір про дружбу і співробітництво між Мінською областю Республіки Білорусія та Миколаївською областю.

Угода про торговельно-економічне, науково-технічне і культурне співробітництво між Миколаївською та Мурманською областями (Російська Федерація) було підписано 31 травня 2003 року.

29 березня 2005 року була укладена наступна Рамкова угода між урядом Плевенської області Республіки Болгарія та Миколаївською областю.

Рамкова угода про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво 25 травня 2011 року була укладена головами обласних адміністрацій Миколаївської і Тюменської областей (Російська Федерація).

22 жовтня 2013 року підписана Угода про торговельно-економічне, науково-технічне і культурне співробітництво між Миколаївською областю та Карловацькою Жупанією Республіки Хорватія. Того ж року відбулися взаємні візити делегацій метою, яких було вивчення можливостей налагодження міжрегіонального співробітництва між Миколаївською областю та Карловацькою Жупанією. Під час робочих поїздок представники області провели низку ділових зустрічей з представниками місцевого самоврядування, проведено контактні переговори між суб'єктами підприємництва обох країн, обговорено напрями майбутньої співпраці в галузі економіки, торгівлі, захисту прав людини, екологічної безпеки, охорони здоров'я, науки, освіти, культури, туризму, фізкультури і спорту та інших сфер суспільного життя. А особливу увагу варто приділити сільському господарству Миколаївської області [4].

За умовами угод сторони сприяють здійсненню співробітництва в галузі розвитку регіонів, міст та сільських місцевостей, зокрема у таких сферах: будівництво та облаштування території; транспорт; комунальне господарство; промисловість; торгівля; сільське господарство (розвиток аграрної культури, переробка та збут сільськогосподарської продукції); охорона природи, охорона навколишнього середовища; освіта та професійне навчання; культура та мистецтво; охорона здоров'я; туризм та спорт; інші питання, що становлять взаємний інтерес.

Співробітництво регіонів-партнерів дають можливість вирішити низку питань, зокрема:

- впровадження на підприємствах області інноваційних наукоємних технологій;
- розширення зовнішніх ринків збуту продукції, зокрема за рахунок проведення сертифікації продукції підприємств галузі згідно з вимогами Європейського Союзу;
- техніко-технологічна модернізація Агропромислового комплексу, впровадження прогресивних структурних змін, збільшення кількості впроваджених інноваційних проектів;
- створення нових та розвиток існуючих промислово-аграрних виробничих кластерів у галузі;
- прискорений розвиток виробництва, здатних нарощувати експортний потенціал;
- збільшення випуску імпортозамінної продукції;
- поліпшення фінансового стану підприємств, створення передумов для залучення інвестицій;

- впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій.

Для агропромислового сектора Миколаївської області у прізви міжнародного міжрегіонального співробітництва мають важливе значення напрями роботи щодо:

- обміну інформацією щодо: поточної ситуації у сільському господарстві; напрямів аграрної політики; механізмів регулювання та організації аграрних ринків та виставок; заочаткування ринкових установ; захисту рослинних та тваринних генетичних ресурсів; фітосанітарних та ветеринарних питань; питань безпеки харчових продуктів;

- допомоги та підтримки контактів між підприємцями у сфері: вирощування рослин, їх переробки, сільськогосподарського та садового насінництва, вирощування розсади; розведення та переробки продукції тваринництва; ринків сільськогосподарської продукції; харчової промисловості; сільськогосподарського дорадництва; стимулювання виробництва сільськогосподарської та харчової продукції шляхом організації ярмарок та виставок; виробництва органічних продуктів харчування; біопалива та біоенергетики; виноробства;

- допомоги та підтримки наукових контактів у сфері: вирощування та захисту рослин; біотехнологій у галузі виробництва продуктів харчування сільськогосподарського походження; технологічних стандартів на сільськогосподарських підприємствах; якості та безпеки продуктів харчування; запровадження нових технологій у галузі сільського господарства; меліорації; розвитку сільської місцевості; тваринництва [7].

Разом з тим варто відзначити наявність певних проблем у розвитку міжрегіонального міжнародного співробітництва в аграрному секторі Миколаївської області:

- недостатня конкретизація заходів щодо розвитку міжнародного співробітництва в рамках міжрегіональних угод;

- основними сферами міжрегіонального співробітництва залишаються заходи у сфері культури, науки, освіти та спорту. Економічне співробітництво залишається недостатньо розвиненим;

- незначною залишається питома вага документів з чітко визначеними практичними механізмами поглиблення міжрегіональної взаємодії. Здебільшого переважають рамкові угоди, в яких лише декларується бажання сторін розвивати торговельно-економічне, науково-технічне та гуманітарне співробітництво. Водночас конкретні механізми реалізації спільних ініціатив при цьому не визначаються. Кількісне збільшення угод про міжрегіональне співробітництво не супроводжується їх якісним наповненням;

- обмеженими є наявні інформаційні ресурси щодо інвестиційного потенціалу аграрного сектора економіки Миколаївської області;

- бракує статистичної обробки даних щодо стану міжрегіонального співробітництва, що дозволило б здійснити порівняльний аналіз показників міжнародного міжрегіонального співробітництва, запропонувати шляхи інтенсифікації співпраці у цій сфері [8];

- недостатня інституційна спроможність органів місцевого самоврядування щодо здійснення великих проєктів;

- недостатній рівень розвитку інфраструктури;

- недостатність кадрового забезпечення [5, с. 164].

Для підвищення ефективності використання потенціалу міжнародного міжрегіонального співробітництва необхідні такі важливі заходи:

- розширити географічні межі міжнародного міжрегіонального співробітництва, поширивши його, окрім традиційних партнерів – регіонів країн ЄС, на інші напрями;

- розробити та регулярно оновлювати банки даних інвестиційних проєктів, комерційних пропозицій суб'єктів господарювання; сприяти налагодженню прямих контактів між владою регіонів, представниками бізнес-структур та спілок підприємців, торговельно-промислових палат з іноземними регіонами;

- залучати закордонні дипломатичні установи України для поширення презентаційних матеріалів про потенціал міжнародного міжрегіонального співробітництва Миколаївської області;

- здійснювати дієве адміністративне супроводження з боку обласних державних адміністрацій стосовно участі регіонів України у програмах трансграничної співпраці ЄС, процесі підготовки спільних проєктів з регіонами інших країн, проведених міжрегіональних та міжнародних семінарів з проєктного планування;

- дослідити досвід стратегій розвитку АПК країн-партнерів;

- передбачити у державному та місцевих бюджетах асигнування на організаційне та інформаційне забезпечення розвитку міжнародного міжрегіонального співробітництва в рамках зовнішньоекономічної діяльності;

- поширювати інформацію про оголошення міжнародних тендерів, пропозиції від зарубіжних бізнес-структур на офіційному сайті управліннь зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрацій, а також у ЗМІ;

- забезпечити регулярний моніторинг та звітування уповноважених органів, а також післяпроєктний моніторинг щодо реалізації проєктів міжнародного міжрегіонального співробітництва [8].

Зважаючи на стан міжнародного міжрегіонального співробітництва Миколаївської області, необхідним є розвиток нових зв'язків з регіонами інших країн. Такими пріоритетними партнерами в аграрному секторі є:

- регіони країн ЄС – спільні дії по розвитку сільської місцевості; оцінка розвитку ринків сільськогосподарської продукції; органічне виробництво; безпека продуктів харчування;

- регіони Китаю – співпраця відкриє нові можливості збільшення присутності вітчизняної аграрної продукції на ринку КНР.

- регіони Корея – надасть можливість посилення товарообігу аграрної продукції та поглиблення співпраці у різних галузях сільського господарства

- регіони країн Близького Сходу – співробітництво у галузях сільського господарства та харчової промисловості.

Висновки:

1. Міжнародне міжрегіональне співробітництво в аграрному секторі є формою міжнародних відносин, які поглиблюють соціально-економічні, науково-технологічні зв'язки між регіонами різних країн. Це інструмент розв'язання проблем галузей сільського господарства на регіональному рівні.

2. Основними проблемами міжнародного міжрегіонального співробітництва в цілому є: відсутність системного підходу до такої діяльності; невизначеність пріоритетних сфер співробітництва; обмеження інформації про потенціал аграрного сектора регіонів-партнерів; недостатнє фінансове забезпечення.

3. Основними напрямками міжнародного міжрегіонального співробітництва є: отримання досвіду й обмін досвідом ведення сільського господарства та технологій в аграрній сфері; вихід на нові іноземні ринки збуту; посилення товарообігу аграрної продукції; поглиблення співпраці у різних галузях

сільського господарства між регіонами країн; залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор Миколаївської області.

4. Для аграрного сектора економіки Миколаївської області пріоритетним є розвиток нових партнерських зв'язків з регіонами країн Європейського Союзу, Азії та Близького Сходу. Нові міжнародні міжрегіональні угоди сприятимуть об'єднанню зусилля з метою швидшого досягнення результатів, особливо у розв'язанні проблем ефективного використання природних ресурсів і пошуку дешевих нетрадиційних шляхів і методів вирощування, виробництва та реалізації високоякісних продуктів харчування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / З.С. Варналія, В.Є. Воротін,

В.С. Куйбіда [та ін.] ; за заг. ред. З.С. Варналія. – К. : НІСД, 2007 – 768 с.

2. Ключник А.В. Пріоритети розвитку аграрного сектору України в умовах формування нових векторів міжнародного співробітництва / А.В. Ключник, О.М. Демитер, В.М. Перепеч // Молодий вчений : науковий журнал. – Херсон, 2014. – № 7(10). – С. 28-29.
3. Міжрегіональне співробітництво у системі нової регіональної політики України / С.О. Біла, І.Г. Бабець, І.В. Валюшко, Я.А. Жаліло ; за ред. Я.А. Жаліла. – К. : НІСД, 2011. – 32 с.
4. Міжрегіональне співробітництво з регіонами іноземних держав [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://economy-mk.gov.ua/region_spivrob.
5. Нова державна регіональна політика України / В.С. Куйбіда, О.М. Іщенко, А.Ф. Ткачук [та ін.]. – К. : Крамар, 2009. – 232 с.
6. Прокопенко, Л.Л. Розвиток регіонального співробітництва України в контексті європейської інтеграції : монографія / Л.Л. Прокопенко, О.М. Рудік, І.Д. Шумляєва ; за заг. ред. Л.Л. Прокопенка. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2008. – 132 с.
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua>.

УДК 332.01

Чуриканова О.Ю.

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій
Національного гірничого університету*

ПРОБЛЕМИ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ТИПОЛОГІЗАЦІЇ РЕГІОНІВ

У статті проаналізовано існуючі теоретико-методологічні підходи до типологізації регіонів. Відзначено, що при виконанні типологізації вони спираються лише на кількісні характеристики факторів, за якими виконується розподіл регіонів за типами. Виділено низку проблем, пов'язаних із розглянутими теоретико-методологічними підходами до типологізації регіонів. Наголошено на необхідності при типологізації регіонів враховувати також й якісну складову обраних факторів та досліджувати зв'язок між ними.

Ключові слова: типологізація регіонів, проблеми типологізації, фактори типологізації, класифікація типів регіонів.

Чуриканова Е.Ю. ПРОБЛЕМЫ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ ТИПОЛОГИЗАЦИИ РЕГИОНОВ

В статье проанализированы существующие теоретико-методологические подходы типологизации регионов. Отмечено, что при выполнении типологизации они опираются только на количественные характеристики факторов, по которым выполняется распределение регионов по типам. Выделен ряд проблем, связанных с рассмотренными теоретико-методологическими подходами типологизации регионов. Отмечена необходимость при типологизации регионов учитывать также и качественную составляющую выбранных факторов и исследовать связь между ними.

Ключевые слова: типологизация регионов, проблемы типологизации, факторы типологизации, классификация типов регионов.

Churikanova O.Y. PROBLEMS OF THE THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO REGIONS CLASSIFICATION

Existing theoretical and methodological approaches to the typology of regions are analyzed. It is noted that during the performance of classification, based only on quantitative characteristics of the factors on which the distribution by regional types is carried out. Allocated a number of problems related to the discussed theoretical and methodological approaches to the classification of regions. Noted that during the regions classification connections between factors should be considered.

Keywords: regions classification, problems typology, factors typology, classification of types of regions.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку України характеризується збільшенням уваги до регіональних проблем як з боку вчених, так і держави. Найбільш гостро стоять питання вирішення проблем у таких сферах, як соціальна, економічна, промислова, науково-технічна, інвестиційна тощо. Нестача фінансових ресурсів, відсутність чітко сформованого з боку держави алгоритму вирішення існуючих в регіонах проблем сприяє лише посиленню кризових явищ, притаманних більшості регіонів. Крім того, наявна в країні нерівномірність розвитку регіонів додатково ускладнює прийняття ефективних управлінських рішень в напрямку усунення регіональних диспропорцій, вимагаючи

застосування специфічних підходів до кожного проблемного регіону.

Якісним підґрунтям для ефективного управління регіональним розвитком та формування регіональної політики виступає типологізація регіонів.

Застосування типологізації дозволяє мати чітке уявлення про ступінь розвитку кожного регіону та визначати його місце серед інших регіонів держави. На основі результатів типологізації регіонів можуть формуватись регіональні стратегії розвитку як окремих регіонів, так і цілих типологій. Також на основі типологізації можуть визначатись пріоритетні напрямки та обсяги інвестування в розвиток регіонів, що в умовах постійної обмеженості фінансових